

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/98958,Wladyslaw-Bartoszewski-1922-2015.html>

Wystawa IPN „Żegota» - Rada Pomocy Żydom”

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Władysław Bartoszewski (1922 - 2015)

Autor: EWA WÓJCICKA 18.02.2023

Więzień Auschwitz, żołnierz AK, uczestnik Powstania Warszawskiego, historyk i działacz opozycji antykomunistycznej. Zaangażowany w udzielanie pomocy Żydom, Sprawiedliwy wśród Narodów Świata. Polityk i dyplomata, dwukrotnie minister spraw zagranicznych. W życiorysie Władysława Bartoszewskiego odbijają się losy Polski w XX wieku.

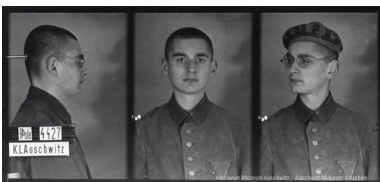
Władysław Bartoszewski urodził się 19 lutego 1922 r. w Warszawie. Tu uczęszczał do Gimnazjum im. św. Stanisława Kostki, a następnie do Liceum Humanistycznego Towarzystwa Wychowawczo-Oświatowego „Przyszłość”. Jeszcze przed rozpoczęciem II wojny światowej zdążył zdać maturę.

We wrześniu 1939 r., w czasie oblężenia Warszawy, pełnił funkcję noszowego w Polskim Czerwonym Krzyżu. Od maja 1940 r. pracował w administracji Przychodni Społecznej nr 1 PCK w Warszawie. 19 września 1940 r., w trakcie łapanki, został zatrzymany przez Niemców i przewieziony do KL Auschwitz, gdzie otrzymał numer obozowy 4427. Miał wówczas zaledwie 18 lat.

Z Auschwitz do Powstania Warszawskiego

W obozie koncentracyjnym przebywał ponad 6 miesięcy. Na skutek starań PCK został wypuszczony 8 kwietnia 1941 r. Mimo wycieńczenia spowodowanego osadzeniem w Auschwitz nawiązał kontakt ze Związkiem Walki Zbrojnej. Od października 1941 r. podjął również studia polonistyczne na tajnym Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Kontynuował je do początku 1944 r. (na te same komplety uczęszczał również Tadeusz Gajcy).

W sierpniu 1942 r. włączył się w działalność Armii Krajowej. Pracował pod pseudonimem „Teofil” (używał również pseudonimu „Ludwik”) jako referent w dwuosobowym referacie „P-1” w Podwydziale „P” Wydziału Informacji Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej AK.

Zdjęcia sygnalityczne Władysława Bartoszewskiego jako więźnia KL Auschwitz, 1940 r. Fot. z Archiwum Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu

Działał również w konspiracyjnej organizacji Front Odrodzenia Polski, którą kierowała Zofia Kossak-Szczucka. Od września 1942 r., aż do wybuchu powstania warszawskiego, uczestniczył w działaniach Tymczasowego Komitetu Pomocy Żydom „Żegota” (od grudnia 1942 r. działającym jako Rada Pomocy Żydom „Żegota” przy

Delegacie Rządu RP).

Od listopada 1942 r. pełnił funkcję zastępcy kierownika Komórki Więziennej Wydziału Bezpieczeństwa Departamentu Spraw Wewnętrznych Delegatury Rządu na Kraj. Zajmował się m.in. organizowaniem pomocy dla osób osadzonych na Pawiaku. Od lutego 1943 r. pracował jako referent informacyjny oraz zastępca kierownika Referatu Żydowskiego utworzonego w strukturach Delegatury Rządu.

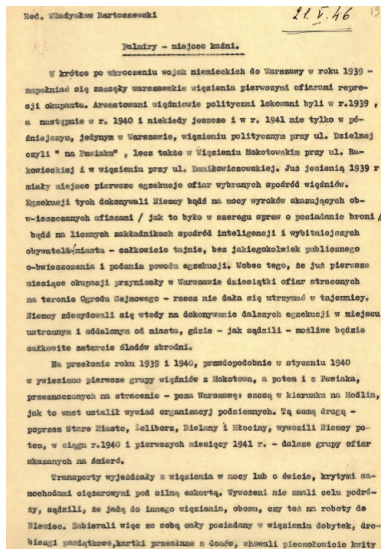
Uczestniczył w powstaniu warszawskim jako adiutant dowódcy placówki informacyjno-radiowej „Asma”. Redagował również „Wiadomości z Miasta” i „Wiadomości radiowe”. 20 września 1944 r. otrzymał Srebrny Krzyż Zasługi z Mieczami, 1 października awansował na stopień podporucznika, a 4 października został odznaczony Krzyżem Walecznych.

7 października 1944 r. opuścił Warszawę. Działalność konspiracyjną w Biurze Informacji i Propagandy KG AK prowadził wówczas w Krakowie. W lutym 1945 r. powrócił do Warszawy. Tu, w zrujnowanej stolicy, włączył się w działalność organizacji „NIE”. 10 października 1945 r. ujawnił fakt służby w AK.

Wobec rzeczywistości PRL

Po wojnie, tj. od jesieni 1945 r., współpracował z Główną Komisją Badania Zbrodni Hitlerowskich Polsce. W zasobach Archiwum IPN w Warszawie zachował się odczyt radiowy z 21 maja 1946 r. zatytułowany „Palmiry – miejsce kaźni”.

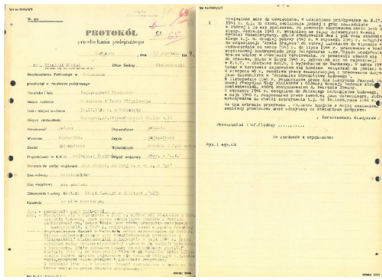
Od 1946 r. pracował w „Gazecie Ludowej”. Na łamach tego pisma publikował artykuły poświęcone osobom związanym z Polskim Państwem Podziemnym. Wstąpił również w szeregi PSL. Po 1945 r. próbował kontynuować przerwane studia na polonistyce, niestety bezskutecznie. 15 listopada 1946 r. Władysław Bartoszewski został aresztowany pod zarzutem szpiegostwa. Z aresztu został wypuszczony 10 kwietnia 1948 r. dzięki pomocy Zofii Rudnickiej, pracującej wówczas w Ministerstwie Sprawiedliwości (w okresie wojny kierowniczka biura organizacji „Żegota”).

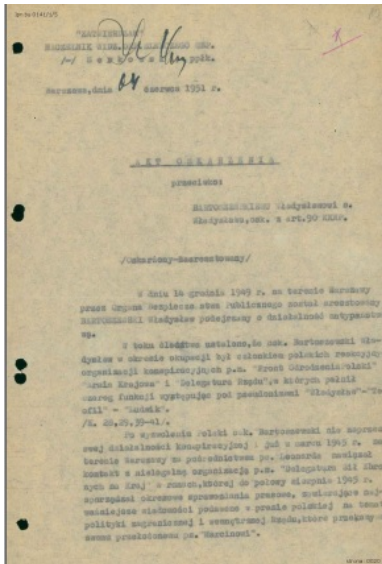
**Fragment odczytu radiowego
Władysława Bartoszewskiego pt.
„Palmiry - miejsce kaźni”,
pochodzącego ze znajdującego
się w zasobie Archiwum IPN w
Warszawie Zbioru „Z” akt
zebranych przez Główną Komisję
Badania Zbrodni Hitlerowskich w
Polsce, zawierającego fragmenty
akt niemieckich i materiały
powojenne dot. miejsc i faktów
zbrodni hitlerowskich**

Nie rezygnował z dalszego kształcenia. W grudniu 1948 r. został przyjęty na trzeci rok polonistyki. Niestety, rok później, 14 grudnia 1949 r., Bartoszewski został ponownie aresztowany. 29 maja 1952 r. Wojskowy Sąd Rejonowy skazał go na 8 lat więzienia za szpiegostwo. Karę odbywał w Rawiczu i Raciborzu.

Ze względu na stan zdrowia, w sierpniu 1954 r., uzyskał roczną przerwę w odbywaniu wyroku. Najwyższy Sąd Wojskowy, wyrokiem z 2 marca 1955 r., uznał go za niesłusznie skazanego. Po opuszczeniu więzienia, poświęcił się pracy publicystycznej. Jego artykuły ukazywały się m.in. w periodykach: „Stolica” oraz „Tygodnik Powszechny”. W 1958 r. został ponownie przyjęty na polonistykę.

**Odpis protokołu przesłuchania
Władysława Bartoszewskiego.
Warszawa, 13 stycznia 1947 r. (Z
zasobu AIPN)**

**Fragment aktu oskarżenia
przeciwko Władysławowi
Bartoszewskiemu. Warszawa, 4
czerwca 1951 r. (Z zasobu AIPN)**

Od dysydenta do ministra

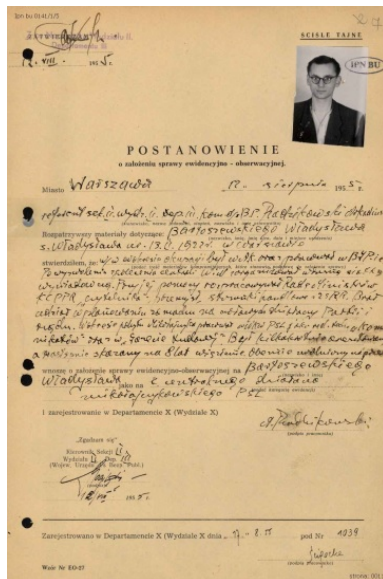
18 kwietnia 1963 r. otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski za pomoc Żydom, a w 1966 r. medal

Sprawiedliwy wśród Narodów Świata. Od 1963 r. działał w Radiu Wolna Europa, za co w grudniu 1970 r. przedstawiono mu zarzut współdziałania z siłami antypaństwowymi na szkodę PRL. Ostatecznie z procesu zrezygnowano.

Opozycyjna działalność Bartoszewskiego w latach 70. XX w. stała się przyczyną represji, w tym: rewizji przeprowadzanych w jego domu oraz odmowy wydania paszportu. W sierpniu 1980 r. podpisał list intelektualistów do strajkujących robotników Wybrzeża. Był członkiem NSZZ „Solidarność”. W okresie stanu wojennego został internowany w areszcie na Białołęce oraz w Jaworzu. Zwolniono go 28 kwietnia 1982 r.

Zdjęcia sygnalityczne Władysława Bartoszewskiego (Z zasobu AIPN)

Postanowienie o założeniu sprawy ewidencyjno-obszernej na Władysława Bartoszewskiego. Warszawa, 12 sierpnia 1955 r. (Z zasobu AIPN)

W latach 70. i 80. XX wieku wykładał historię najnowszą na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, a także na *Ludwig-Maximilian Universität* w Monachium, Katolickim Uniwersytecie Eichstätt-Ingolstadt i Uniwersytecie w Augsburgu. Na początku lat 90. ubiegłego wieku był ambasadorem Polski w Austrii, a później (dwukrotnie) ministrem spraw zagranicznych.

Władysław Bartoszewski to autor licznych publikacji z zakresu historii II wojny światowej, w tym m.in. książek: „Warszawski pierścień śmierci 1939-1944”, „1859 dni Warszawy”, „Ten jest z Ojczyzny mojej. Polacy z pomocą Żydom 1939-1945”, „Jesień nadziei: warto być przyzwoitym”. Za swoją działalność otrzymał liczne odznaczenia w kraju oraz za granicą, a także tytuły doktora *honoris causa* uniwersytetów w Polsce i na świecie.

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ